

Хижняк О. В.

доктор соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної
соціології та соціальних
комунікацій
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

ЄДНІСТЬ СОЦІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ: УРОКИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ВИКЛАДАЧА

Сьогодні, коли університети в Україні прагнуть одержати статус дослідницького, увага прикута до тих викладачів, які здатні поєднувати навчальну і наукову діяльність. Звісно, серед них чимало таких, кого захоплює привид індивідуального професійного або кар'єрного успіху. У той же час набагато важливіше знайти такі механізми інтеграції вищої освіти і науки, які б сприяли поєднанню виробництва і відтворення наукових знань і освітніх технологій, які б базувалися на цих знаннях. Одним із таких механізмів є спільна наукова діяльність викладача і студента, аспіранта, докторанта, молодого вченого. Такого викладача відрізняє готовність дарувати ідеї, спонукати молодь до наукового пошуку, виховувати на власному прикладі високо професійних і високо моральних фахівців, здатних вирішувати актуальні соціальні проблеми, що виникають у суспільстві в кризових умовах.

Саме таким викладачем у моїй пам'яті є Аліса Іллівна Андрющенко!

Незабутнім для мене залишається участь у проведенні соціологічного дослідження «Інформування громадськості про розширення ринку соціальних та соціально-медичних послуг в Харківському мегаполісі (Україна) в умовах кризової ситуації», науковим керівником якого була А. І. Андрющенко. Опитування було проведено співробітниками Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: з 15 по 30 липня 2015 р. (напівформалізоване інтерв'ю з 253 внутрішньо переміщеними особами). Мета цього дослідження – вдосконалення функціонування ринку соціальних послуг в Харкові завдяки підвищенню ефективності діяльності державних соціальних установ і громадських організацій, якості надання соціальних послуг, удосконаленню управління ринком соціальних послуг з урахуванням появи нових соціально-вразливих груп (внутрішньо переміщені особи із зони АТО).

При розробці програми та інструментарію дослідження А. І. Андрющенко уважно вислухала мої пропозиції і дала професійні поради з того аспекту теми, який мене цікавив, а саме: оцінити рівень самоорганізації переселенців та їхню орієнтацію на колективний захист своїх прав та інтересів. Це дозволило мені підготувати відповідний розділ заключного звіту і використати матеріали цього емпіричного соціологічного дослідження в наукових публікаціях і в докторській дисертації. Та я отримав не тільки якісне професійне консультування, а й практичний досвід того, як науковець має підходити до реалізації проекту. Не повинно бути дрібниць! – ось лозунг керівника наукового дослідження. А. І. Андрющенко не тільки вирішувала організаційні проблеми, що виникали під час реалізації польового етапу цього дослідження, вона особисто була в ньому задіяна в якості інтерв'юера. Щоденно з ранку до вечора (близько двох тижнів), поки інші члени команди працювали в різних місцях локації внутрішньо переміщених осіб, ми разом з Алісою Іллівною проводили опитування в Модульному містечку їхнього тимчасового перебування. За офіційними даними, там мешкало близько 400 осіб, однак виявилось, що дорослих лише 125 осіб, які опікувалися дітьми (своїми та інших родин, що

потрапили в складну ситуацію під час проведення Антитерористичної операції в Луганській і Донецькій областях. Як же Аліса Іллівна прагнула опитати кожного дорослого з Модульного містечка, отримати необхідну інформацію про їхні потреби і проблеми! А мені було цікаво під її керівництвом працювати з такою новою соціально вразливою групою, як внутрішньо переміщені особи із зони бойових дій. До цього в незалежній Україні були внутрішньо переміщені особи із зони аварії на Чорнобильській атомній станції, які зовсім інші за мотивацією переміщень, складністю життєвої ситуації, соціальними правами. Дані цього дослідницького проекту використані органами місцевого самоврядування в процесі удосконалення системи соціального захисту і ринку соціальних послуг Харківського мегаполісу відповідно до викликів гібридної війни, що триває на Сході України з 2014 року і трагічно позначається на мирному населенні із зони окупації, яке потребує соціального захисту і соціальної допомоги. Матеріали дослідження дозволили також провести в мегаполісі науково обґрунтовану сегментацію соціальних послуг за окремими цільовими групами внутрішньо переміщених осіб.

Ще одна риса мене завжди вражала у А. І. Андрющенко. Це інтелектуальна скромність, що проявлялася в її спілкуванні зі студентами і під час проведення спільних наукових досліджень. Як тут не згадати слова Цицерона: «Чим хто розумніший, тим він скромніше»! Спілкуючись з Алісою Іллівною, я на все життя усвідомив, що висока професійність, поєднана з високою моральністю, викликає повагу оточуючих і самоповагу, сприяє життєвому успіху.

Чи засвоєні уроки, що надані Алісою Іллівною Андрющенко? Це покаже професійна реалізація тих, хто в неї навчався професії та життєвої мудрості. Серед них пощастило бути й мені.